

Islamské bankovníctvo II

Napriek celosvetovej hospodárskej kríze (1929-1933) sa aj tu začali budovať centrálné banky a súkromné islamské banky, aby tak vytvorili typický dvojstupňový bankový systém.

Egyptský občiansky zákonník z roku 1949 zakotvil nasledujúcu funkciu rozporuplného **ribá** s mnohými podmienkami: Maximálny **ribá** bol stanovený na hranici 7%, bol zakázaný úrok z úroku, úrok za oneskorenie bol určený na 4% a to iba na základe sťažnosti veriteľa, taktiež bolo zakotvené právo splatiť dlh skôr, no najmenej po 6 mesiacoch Reformný egyptský občiansky zákonník postupne prevzali Sýria (1949), Irak (1953), Lýbia (1954) a Kuvait. Tieto základné predpoklady a právny rámec zákonníka viedli k vzniku súčasných islamských bánk.

Okrem uvedených skutočností na vznik moderného islamského bankovníctva mali vplyv priekopníci bezúrokového bankovníctva - Muhammad Nejatullah Siddiqi a Muhammad Báqir as-Sadr, ktorých teoretické učenie našlo uplatnenie v bankovej praxi.

Od roku 1970 sa problém „ribá“ prenáša na arabský poloostrov, krajiny bohatúce z exportu ropy zakladajú banky ochotné poskytovať bezúročné pôžičky. V roku 1975 vzniká Islamská rozvojová banka, najväčšia arabská banka, ktorá v spolupráci s Medzinárodným inštitútom islamského bankovníctva a ekonomie zastrešuje aktivity týkajúce sa rozvoja bezúrokového bankovníctva. O úspešnosti tohto bankovníctva svedčí aj fakt, že mnohé globálne pôsobiace banky (Citigroup, Deutsche bank ...) majú už otvorené pobočky islamského typu. Tento odbor je možné študovať na mnohých univerzitách. Rozvíja sa E-commerce, telebanking a internet banking a ostatné bankovnícke novinky posledného desaťročia.

V súčasnej islamskej praxi tento spôsob investovania bánk tvorí asi 20% ich aktivít. Pomerná časť celkového zisku banky sa rozdeľuje na účty vkladateľov podľa ich podielu na celkových vkladoch v banke. Ak banky nemajú vlastnú podnikateľskú príležitosť, vystupujú ako vkladateľ do transakcií s tretími subjektami, ale už s prísnejšími podmienkami, za akých získali peniaze ony, čo je mnohokrát v rozpore s islamským právom. Ďalej banky často využívajú modifikáciu **mudaráby**, tzv. „**mušáraka**“, ktorá predpokladá spoločnú investíciu oboch strán a pomerné delenie zisku aj straty. Táto filozofia je nápadne podobná našej právnej forme s.r.o.

Medzi štandardné úverové nástroje islamských bánk patrí transakcia „**murábaha**“. Pôvodne sa jednalo o transakciu, pri ktorej sprostredkovateľ nakúpil tovar, o ktorý ho požiadal spotrebiteľ. Po čestnom uvedení nákupnej ceny a obstarávacích nákladov s tým spojených, mu túto spotrebiteľ uhradil navýšenú o príslušnú odmenu.

V islamskom bankovníctve plní úlohu sprostredkovateľa banka. Zabezpečí tovar resp. aktíva pre svojho klienta, ktoré mu odpredá vrátane prirážky za sprostredkovanie (zvyčajne). Aktívum zostáva vo vlastníctve banky, pokiaľ nie je úplne splatené. Tento moment vlastníctva je dôležitý pre aspoň minimálny súlad tohto predaja za hotovosť s odloženou s prirážkou alebo bez, s islamským právom. Od tohto je len na skok k financovaniu pomocou lízingu, či predaja na splátky „**idžára**“ s možnosťou odkúpenia predmetnej veci.

Výpočet finančných nástrojov ukončíme perlou „**quard hasan**“, čo je bezúročná pôžička, ktorú poskytujú banky klientom, ktorí sa ocitli v núdzi. Korán vyzýva na poskytovanie týchto pôžičiek. Z marketingového hľadiska sa banka, ktorá ponúka **quard hasan** teší veľkej obľúbenosti a prestíži.

*Zaujímavý tip od riaditeľa Delphi Risk Management London: “ Tým, že banka predáva pri transakcii aktívum za viac ako ho získala, pripomína **murábaha** transakciu, pri ktorej sa úrokový výnos prevádza na kapitálový, za účelom vyhnúť sa zdaneniu “.*

Ako však banka získava kapitál ?

Banky lákajú svojich klientov na lukratívnu možnosť deliť sa o pomernú časť dosiahnutého zisku banky podľa výšky vkladu. Rozlišujú sa skupiny vkladov bez výpovednej lehoty, sporivé vklady, investičné účty a podobne. S každou touto skupinou robí banka rôzne investičné operácie podľa stupňa rizikovitosti. Je jasné, že vklady bez výpovednej lehoty sú považované za najmenej rizikové a investičné účty za najviac rizikové, a teda aj úročené. Pri všetkých uvedených vkladoch ide strata na vrub zákazníka.

Ako výborný nástroj hospodárskej politiky štátu sa taktiež ukázalo zavedenie „**zakátu**“. Tento nevinný názov predstavuje špeciálnu daň z majetku fyzických osôb zvyčajne vo výške 2,5%. Ak osoba preukáže, že peňažný majetok má investovaný v banke **zakát** sa odpúšťa, inak sa trvá na jeho zaplatení.

Bankovníctvo Islamu môžeme v mnohom považovať za umné maskovanie úroku z dôvodu náboženskej citlivosti. Určite však obsahuje množstvo inšpiratívnych originálnych prvkov využiteľných aj v európskej praxi.

Veríme, že sme pomohli zorientovať sa tým investorom, ktorí sa rozhodli investovať svoj kapitál do bánk islamského typu, a taktiež, že sme aj povrchných čitateľov presvedčili, že sa nejedná o nevydarený preklad úryvkov z kámásútry. :-)

Salam aleikum!

Autor: Ing. Michal Kohút